

A szövetkezeti mozgalom ünnepe

A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetsége évtizedek óta megünnepli a Nemzetközi Szövetkezeti Napot. A hagyományos ünnepséget és a MOSZ-kitüntetések átadását idén július 3-án tartották, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum (Vajdahunyadvár) Tanácstermében. Bátor Árpád, a MOSZ alelnöke köszöntötte a zsűfólásig megtelt terem résztvevőit, külön köszöntve Nagy Istvánt, a Földművelésügyi Minisztérium parlamenti államtitkárát és Gráf József korábbi agrárminisztert, az ünnepi beszéd megtartóját, továbbá Horn Péter akadémikust, az ünnepség díszvendégét. A MOSZ kitüntéseit Nagy Tamás, a szervezet elnöke adta át.

Bátor Árpád köszöntőjében emlékeztetett arra, hogy július első hétvégén a világ minden pontján hasonló ünnepségen vesz részt sokmillió ember. 1922-ben döntött úgy a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetsége, elsősorban az I. világháború traumáinak hatására, hogy felkéri a világ szövetkezéseit, hogy július első hétvégén minden évben tartsák meg a szövetkezetek napját. Ezt az ünnepet 1995-ben az ENSZ a Nemzetközi Szövetkezeti Nappá nyilvánította. Az ENSZ kiemelt figyelmet fordít a szövetkezetekre, elvégre több milliárd ember vesz részt valamilyen szövetkezet tagjaként a mozgalomban, továbbá felhívja a figyelmet arra, hogy milyen nagy a szövetkezetek gazdasági jelentősége, így törekedniük kell arra, hogy a tagjaik jóléiben éljenek.

Magyarországon harminc évvel megelőzték az 1995-ös nemzetközi felhívást, hiszen elmondhatjuk, hogy soha nem dolgoztak annyian mezőgazdasági szövetkezetben, mint ahányan Magyarországon a '70-es években. Azt is elmondhatjuk, hogy soha annyian nem éltek olyan jól – és nagy valószínűséggel már nem is fognak –, mint az akkori szövetkezetekben. A MOSZ ezt a napot választotta az ünnepének, hiszen a nevében is jelzi, hogy

a mezőgazdasági szövetkezők és termelők érdekeit képviseli. Sajnos ma már a tagságuk nagy része nem szövetkezeti tagként dolgozik, de a gyökereik alapvetően a szövetkezeti mozgalomból erednek. Azokat a lehetőségeket, amelyek korábban adódtak, és a szövet-

seket azoknak a munkavállalóknak átadja, akik sokat tesznek a szövetkezés érdekében, illetve az érdekképviseleti munkáért.

Gráf József volt agrárminiszter megköszönte a felkérést. Körbenézve a teremben sok régi ismerőst felfedezett, akik vele együtt több mint negyven éve, friss diplomával a zsebükben kopogtattak állásért valamelyik termelőszövetkezetnél. A szövetkezetnél váltak szakemberré, igazán emberré, mivel ez a szövetkezeti időszak volt az, amely nevelte, formálta is a szakembereket. A kényszer úgy hozta, hogy más gazdasági formát kellett választaniuk, de a szívükben mindig szövetkezeti maradtak. A szövetkezeti mozgalom az 1800-as évek közepén indult Angliában, és a lényege az volt, hogy választ adjanak az akkoriban eléggé vadkapitalista társadalom kihí-

kis egzisztenciák védelme. A miniszter hangsúlyozta, hogy a nemzetközi szövetség modernizálta, alakította az elveket, a mozgalmat igazítva ezzel a világ fejlődéséhez, de a tartalom lényegében nem változott.

Magyarországon viszonylag korán, a világ élvonalába tartozó Anglia után 20-25 évvel megalakultak az első szövetkezetek, elsősorban a hitel, illetve az áru-értékesítő szövetkezeteket kell említeni. Sőt, 1875-ben

FOTÓK: HAJTUN GYÖRGY

Az ünnepség elnöksége: Wilhelm József alelnök, Nagy István államtitkár, Bátor Árpád alelnök, Gráf József volt agrárminiszter, Mészáros Péter alelnök

kezet biztosított, ma már nem tudjuk kihasználni, de a múlt mindenkit kötelez. A szövetség érdekképviseleti tevékenysége is a szövetkezésre épül, a területi és az országos képviseleten keresztül is az összefogás, a szolidaritás jellemzi a munkát. Ezért is választotta a MOSZ ezt a napot arra, hogy a kitünteté-

vásaira, ahol az egyének sorsa meglehetősen bizonytalanná vált. Az akkor kidolgozott szövetkezeti elvek alapvetően ma is élnek, s ezek közül a legfontosabbak az önkéntesség elve, a vagyoni hozzájárulás elve, a demokratikus berendezkedés, az egy tag egy szavazat elve, az egymás iránti szolidaritás és a

már törvény született a szövetkezetekről. Ha valakit meg kell említenünk, az Károlyi Sándor gróf, aki ennek a törvénynek az előkészítője, a szövetkezeti mozgalom nagy barátja, támogatója, hazai úttörője volt. A legismertebb szövetkezeté a Hangya-mozgalom nőtte ki magát, ami 1914 után már 200 →

MOSZ Emlékérem kitüntetést kaptak

Baranya megye: *Balogh János*, a dunaszekcsői Duna Gyöngye 2000 Mezőgazdasági Zrt. gépszerelője; *Spollár Endre*, az Újpetrei Gazdák Zrt. szárítókezelője; *Frölich György*, a Belvárdgyulai Mezőgazdasági Zrt. növénytermelési ügyintézője; *Boros József*, a Bicsérdi Arany-Mező Zrt. állattenyésztési gépkezelője; *Pálfalvi Péter*, a Szalántai Zrt. anyagraktárosa; *Botos József*, a Geresdlaki Mezőgazdasági Zrt. raktárvezetője; *Jakobi Ferencné*, a lippói Agro-Lippó Zrt. bérszámfejtője, tb-ügyintézője; *Hortobágyi László*, a Gödre Mezőgazdasági Zrt. gépüzemeltetője; *Hederics Alice*, a pécsi Új Baranya Beszerző és Értékesítő Szövetkezet főkönyvelője; *Ruppert Bálint*, a Pécsváradi AGROVER Kft. szárító- és raktárlogisztikai vezetője és *Németh Györgyné*, a bicsérdi B-Aranykorona Kft. sertésenyésztője.

Bács-Kiskun megye: *Horváth Lászlóné*, a Dávodi Augustus 20. Mezőgazdasági Zrt. számviteli vezetője; *dr. Varga Istvánné*, a Dávodi Augustus 20. Mezőgazdasági Zrt. irodavezetője; *Liszka Pálné*, a Bácsbokodi Aranykalász Zrt. munkaügyi előadója; *Herbánszky Vince*, a hartai Hart-Agroszolg Kft. mezőgazdasági gépszerelője; *Arnold*

János, a hartai Agro-Harta Zrt. mezőgazdasági gépszerelője; *Rigó József*, a sükösdői Agro-Sükösd Kft. földügyi ügyintézője; *Mándity Istvánné*, a bajai BACS Beszerző és Értékesítő Szövetkezet könyvelője; *Cseh Zoltánné*, a Kiskunsági Mezőgazdaság Szövetség számviteli ügyintézője, továbbá *Selyem László János*, a kunszentmiklósi Kungabona Kft. növénytermesztési ágazatvezetője.

Békés megye: *Csizmádia Sándor*, az Orosházi Orosfarm Zrt. növényvédelmi szakirányítója; *Vári Attila*, a Békés megyei területi szövetség szaktanácsadója; *Samu Gábor*, a békési Agro-Déló Kft. ügyvezető igazgatója; *Kiszely Sándor*, a kondorosi Friz Tej Zrt. ágazatvezetője; *Békési Mónika*, a Csorvási Gazdák Zrt. főkönyvelője; *Fürj Antal*, a Gyulai Agrár Zrt. állattenyésztési igazgatója és *Szelecsán Rozália Mária*, a Battonyai Dózsa Zrt. főkönyvelő-helyettese.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye: *Kovács Lajos*, a bogácsi HOR-AGRÓ Zrt. növénytermesztési ágazatvezetője; *Kreszivnik Árpád*; a sajtóhídvégi Rákóczi Agrár Zrt. anyagbeszerzője; *Balogh Zoltán*, a sajtóhídvégi Rákóczi Agrár Zrt. igazgatósági elnöke; *Lakatos*

Elek, a Tiszabábolnai Mezőgazdasági Szövetkezet termelésirányítója, valamint *Papp Gizella*, a Kenézli-Dózsa Mezőgazdasági Zrt. tb-ügyintézője.

Csongrád megye: *Gránicz Mihály*, a szentesi Árpád-Agrár Zrt. raktárvezetője; *Dománé Apró Judit*, a szentesi Árpád-Agrár Zrt. zöldségtermesztője; *László Róbert*, a Makói Hagymakertész Kft. szarvasmarha ágazatának vezetője; *Tóth Csaba*, a szentesi Kórogymenti Agrár Kft. telepvezetője, továbbá *Szabó Lajos*, a szeged-szöregi Tisza-Maros Szög Agrár Zrt. erőgép vezetője.

Fejér megye: *Hajdufi József*, a kápolnásnyéki Vörösmarty Kft. gépüzemeltetője; *Kisari Tibor*, az alapi Arany János Mezőgazdasági Kft. telepvezetője és *Kocsis János*, az alapi Arany János Mezőgazdasági Kft. gépkezelője.

Győr-Moson-Sopron megye: *Pintér Zsolt*, a beledi Kalász Kft. ügyvezetője; *Kiss Istvánné*, az újkéri Dózsa Népe Agrár Kft. pénzügyi előadója; *Erdősné Kokas Agnes*, a Dunakiliti Agrár Zrt. közigazgatási igazgatóhelyettese; *Nagy Tibor*, a Mihályi Agrár Zrt. műszaki ágazat vezetője; *Hegedűs Tiborné*, a szanyi Dózsa Mezőgazdasági Zrt. főköny-

→ ezer tagot számlált. A két világháború után két ideológiai rendszerre szakadt a világ, nyugatra és keletre. Nyugaton a szövetkezeti elvek a kezdetektől éltek. Alapvető különbség gazdasági értelemben a tulajdonviszonyokban volt, hiszen a nyugati féltekén a magántulajdon szentsége, a keleti féltekén a valamilyen társadalmi tulajdon felsőbbrendűsége alapján szerveződtek a gazdasági szervezetek. Az 1947-es szövetkezeti törvény is a keleti ideológia szellemében született, mégis a kezdeti nehézségek (különösen az önkéntesség elve sérült) után a múlt század '70-es éveiben történt egy magyar csoda, amelynek mi, szövetkezeti dolgozók, fiatal szakemberek részesei lehettünk, és egész életünket meghatározta a szövetkezeti élet, mondta Gráf József.

A termelőszövetkezetek voltak azok, amelyek behozhatták a világ legmodernebb termelőeszközeit. Az adott területen a legmodernebb gépekkel dol-

gozhattak, az állattenyésztésben a legújabb genetikai eredmények is megjelentek (lásd a *holsten-fríz tehenészetek létrejöttét*). Termelési rendszerekben kezdett el az ország vezetése gondolkodni (IKR, KITE, Bábolna stb.), és ennek eredményeként komplex mezőgazdasági tevékenység folyt. Hatalmas állami támogatásokkal szakosított sertés-, szarvasmarha- és baromfitelepek épültek, és volt két olyan dolog, ami sehol máshol a világon nem volt része a szövetkezeti tevékenységnek: a háztáji program, amiben a falu és a vidék szabad munkaerejének és az üres férőhelyek teljes kihasználását oldották meg, mégpedig rendkívül sikeresen. És nemcsak a szocialista táborban, hanem Nyugat-Európában is példa nélküli modellként ismerték el. A másik fontos lépés az volt, hogy ipari tevékenységet is folytathattak a falu, a vidék teljes lakosságának a foglalkoztatása érdekében. Ez volt az ún. melléküzemági tevékenység.

Olyan rendszer jött tehát létre, ami példaértékkel bírt.

Ez a modell a rendszerváltás áldozatává vált, és a politika – mint a magyarság történetében annyiszor – felülírta a gazdasági racionalitást. A későbbi, az uniós csatlakozás előtti időszakra sikerült nagy vonalakban konszolidálni az ágazatot. Az uniós csatlakozástól a szövetkezetek, a társas vállalkozások, az egyéni, és a családi vállalkozások nagyon sokat vártak. A várakozásaik egy része teljesült, másik része viszont nem. Amit nem sikerült elérni, az a régi tagok támogatottsági szintje, de a biztonság, és az állandóság sem úgy alakult, ahogy vártuk. Amikor a csatlakozási tárgyalások folytak, a másik szobában a KAP reformját készítették elő, és minden évben más-más nagy termékcsoportra hoztak új szabályozásokat. Így volt a szőlő-bor-, a cukor- és a tejreform, és így tovább. Nem volt egyszerű alkalmazkodni, mégis sikeres időszakot éltünk meg, hiszen az ágazat konszolidálódott.

A mezőgazdaság speciális ága a szövetkezeti mozgalomnak, hangsúlyozta Gráf József. A mezőgazdaságból éltünk, és élünk, és itt alkottunk. Büszkék lehetünk arra, amit létrehoztunk, de ilyenkor szót kell ejteni a jelenről, és a jövőről is. A jelenről ugyanazokat a hibákat követi el a kormányzat, amelyeket a rendszerváltáskor elkövettek. Mi magyarok nehezen tanulunk a saját hibáinkból. Olyan jelmondat, mint a 20-80 százalékos arány megteremtése a cél, ezt megint a politika diktálja, és nem a gazdasági racionalitás, nos ez és a hozzá hasonló jelmondatok teljesen hibásak. Az, hogy az 1200 hektár fölötti támogatásokat megszüntetik, hogy a társas vállalkozások egy részétől elveszik a földet akkor, amikor a szarvasmarha- és a sertésállomány 80 százaléka ezekben a gazdaságokban van, akkor ezek gazdasági hibák, és a politika rövidlátására utalnak.

Azt az élettapasztalatot, amit ez az ágazat megélt, nem sza-

velője, valamint *Kiss József*, a Kapuvári Mezőgazdasági és Szolgáltató Szövetkezet magtárosa.

Hajdú-Bihar megye: *Tóth Sándor*, a Hajdúdorogi Bocskai Szarvasmarhatenyésztő Kft. ügyvezetője; *Móra Tibor*, a nádudvari NAGISZ-csoport növénytermesztési vezetője; *Máté Istvánné*, a Földesi Rákóczi Mezőgazdasági Kft. nyugdíjas ügyintézője; *Nagy László*, a Biharnagybajomi Dózsa Agrár Zrt. rakodógép-kezelője, továbbá *Kalmár Gáborné* a Derecske Petőfi Mezőgazdasági Kft. nyugdíjas bérelszámolója.

Heves megye: *Józsa Magdolna*, a Horti Mezőgazdasági Szövetkezet főkönyvelője; *Mészáros Józsefné*, a Zagyvaszántói Aranykalász Kft. főkönyvelője és *Sós Béla*, a Lőrinci Mezőgazdasági Szövetkezet elnöke.

Jász-Nagykun-Szolnok megye: *Ágfalvi László Elek*, a kisújszállási Nagykun 2000 Mezőgazdasági Zrt. termelési igazgatója; *Varga Zoltán*, a kunszentmártoni Búzakalász Agrár Zrt. gépkezelője, illetve *dr. Tajthy József*, a jászárokszállási Mátramag Szövetkezet ügyvezetője.

Komárom megye: *Szabó Lajos*, a tárkányi Egyetértés Mezőgazdasági Kft. gépkarbantartója és *Sárközi Ferenc*, a tárkányi Egyetértés Mezőgazdasági Kft. főkönyvelője.

Nógrád megye: *Istvanovszki Ferenc*, a cserhátsurányi Cserhát-Szolg. Kft. erőgépezetője.

Pest megye: *Pete Ferenc*, a gombai Agromobil Mezőgazdasági Szövetkezet erőgépezetője és *Csintalan Zoltán*, a turai Galgamenti Mezőgazdasági Kft. ügyvezetője.

Somogy megye: *Buzsáki Károly*, a szentgáloskéri Agrária Mezőgazdasági Zrt. gépszerezője; *Domjáné Golobics Erika*, a somogysámsóni Marótvölgye Mezőgazdasági Zrt. főkönyvelője; *Éva Jánosné*, a Gyékényesi Mezőgazdasági Zrt. bérszámfejtője; *Harmath Károly*, a somogyszentpáli Szentpál Mezőgazdasági Zrt. gépüzemeltetője; *Tamasian János*, a somogyszentpáli Szentpál Mezőgazdasági Zrt. műszaki vezetője; *Tóth András Ferencné*, a somogyszentpáli Szentpál Mezőgazdasági Zrt. főkönyvelője, továbbá *Vida István*, a Kányai Mezőgazdasági Zrt. termelési igazgatója.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: *Lakatos Sándorné*, a dombrádi Dombka 2003. Zrt. pénztárosa és *Molnár Imre*, a dombrádi Dombka 2003. Zrt. szarvasmarhatelepvezetője.

Toina megye: *Borman Antal*, a bölcskei Agro Bölcske Zrt. gépszerezője; *Nyul Károlyné*, a Dunaszentgyörgyi Mezőgazda-

sági Szövetkezet könyvelője; *Dorogi János*, a Dunaszentgyörgyi Mezőgazdasági Szövetkezet traktorvezetője; *Németh Jánosné*, a Dunaszentgyörgyi Mezőgazdasági Szövetkezet igazgatóság elnöke; *Bese László*, a Dunaszentgyörgyi Mezőgazdasági Szövetkezet szerelője, traktorvezetője; *Vég János*, a Gerjeni Agrár Zrt. vezető szerelője, kombájnos, valamint *Móri Mária*, a Döbröközi Mezőgazdasági Zrt. földügyi előadója.

Vas megye: *Márkus Zoltán*, a Sárvári Gazda Kft. ügyvezetője; *Kárpáti Zoltán*, a vasvári Csörnóc Menti Mezőgazdasági Szövetkezet elnöke; *Szabó József*, a vasszilvágyi Acsád-Meszlen Agrár Mezőgazdasági Kft. ügyvezetője; *Biró Ernő*, a Söptei Barátság Mezőgazdasági Tsz. elnöke; *Pajtli Ferenc*, a szombathelyi Vasi Agropannónia Kft. gépszerezője, illetve *Nagyné Bedics Mária*, a celldömöki Celli Sághegyalja Zrt. gazdasági igazgatója.

Veszprém megye: *Tóthné Csizmadia Ibolya*, az ajkai Beréndtej Kft. könyvelője; *Takácsi Kálmán*, a veszprémvársányi Jóbarátság Szövetkezet műszaki főmérnöke; *Fülöp Endre*, a várapalotai Palota Mező Kft. növényvédelmi szakirányítója és *Szlapák István*, a várapalotai Palota Vidék 2000 Zrt. bányászati vezetője.

Nagy István államtitkár gratulált a kitüntetetteknek. Mint beszédében fogalmazott, „A földet meg kell művelni, a jószágot meg kell etetni, kiváló kenyeret és élelmiszert kell az asztalra tenni. Ez az a közös pont, amiben mindenki egyetért, és közös érdek ennek a munkának az elvégzése” – hangsúlyozta *Nagy István*. Az államtitkár a rövid köszöntőjében azt kívánta, hogy legyen elég erejük a jó munka elvégzéséhez. Mindazon eredményért, amit az ágazat az asztalra tett, a kormány nevében is köszönet jár. A mezőgazdaság húzóágazata volt a nemzetgazdaságnak, és jó eredménnyel járult hozzá a GDP-növekedéshez is. Ez csak közös munkával vált elérhetővé, ezért az államtitkár azt kívánta, hogy a közös munkát folytassák a következő években is. A Biblia szerint, aki az eke szarvára veti a kezét, az előre tekintsen. Ezzel ma is egyetérthetünk, hiszen a kortól függetlenül mindazokat a feladatokat, amiket el kell végeznünk, azokat jól végezzük. *Nagy István* azt kívánta, hogy a feladatok elvégzését tegyük közösen, szép eredmények elérésével, a gazdaság növekedésével, és mindenki javára.

Nagy István: mindazon eredményért, amit az ágazat az asztalra tett, a kormány nevében is köszönet jár

bad figyelmen kívül hagyni, miként azt a jó szándékú közlekedést sem, amivel a jelenlegi kormányhoz a MOSZ is hozzáteszi a javaslatát, hiszen azok mindenki javát szolgálják. Két dolgot mindenképpen érdemes megfontolni a kormánynak. Az egyik: a külső feltételek számunkra jók, mert olyan speciális terméket állítunk elő, ez az élelmiszer, amire az igény folyamatosan, állandóan nő. Ma hétmilliárd, 2050-ben kilencmilliárd embert kell ellátni étellemmel úgy, hogy a Föld biodiverzitását meg is őrizzük. Nem kicsi a feladat, mert az a földterület, amelyen az élelmiszert előállítjuk, folyamatosan csökken. Amíg 1960-ban egy emberre 0,43 század hektár jutott, addig 2010-ben 0,21 hektár, ami 2050-re 0,2 alá esik. Ebből az következik, hogy csak a rendkívül hatékonyan termelő szervezetek élnek majd meg a nemzetközi piacon. A másik megjegyzése az volt az előadónak, hogy ha az uniós hatásokat vesszük figyelembe, akkor

azt látni, hogy a befizető országok egyre nehezebben fizetik be a kötelezettségeiket az uniós büdzsébe, egyre nehezebben adják oda a támogatásokat, amit jelez az is, hogy a hétéves költségvetési ciklus mostanra nyolc évre nőtt, mert nem tudtak megegyezni a támogatás mértékében. A külső támogatás összege is egyre kevesebb lesz, ezért csak az a kiút, hogy versenyképes mezőgazdaságot hozunk létre. Nincs más lehetőség az ország előtt, s a jelenleg kialakult 50-50 százalékos üzem méret (társas vállalkozások kontra egyéni, családi gazdaságok) szerint optimális a mozgástér a gazdaságok számára. Mindezeket, és az elmúlt történelmi időszakot – amit az is megszépít, hogy akkor még fiatalok voltunk – soha nem szabad elfelejteni. Legyenek büszkéek erre az időszakokra, mert megtettük a kötelességünket! Ezt várjuk a mostani generációtól is, mondta végezetül *Gráf József*.

H. GY.